

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Elevers upplevelser av betyg i årskurs 6

En studie kopplad till sammansatt betyg inom de naturorienterade ämnena

Amalia Karlsson

Självständigt arbete: L6XA1A

Handledare: Silwa Claesson

Examinator: Miranda Rocksén

Rapportnummer: VT15-2930-L6XA1A-015

Sammanfattning

Examensarbete inom lärarutbildningen 15 poäng

Titel: Elevers upplevelse av betyg i årskurs 6.

Termin och år: VT 2015

Kursansvarig institution: Institutionen fr didaktik och pedagogisk profession.

Nyckelord: Betyg, Motivation och Stress.

Syftet med denna studie är att få en inblick i hur elever känner och tänker kring betyg. Bakgrunden till valet av ämne grundar sig i den heta politiska debatt som pågår rörande betyg i dagens skola. Det skrivs mycket om att elever är mer stressade idag än förr och i denna uppsats undersöks om betyg kan vara en av de orsaker som gör ungdomar mer stressade. På grund av tidsbegränsningen valde jag att undersöka skolor i en kommun för att få en inblick i hur de eleverna erfar betyg. Jag intervjuade elever för att sedan använda deras svar till att utforma min enkät som jag lämnade ut till klasser i kommunen, samtliga var elever i årskurs 6. Resultatet baserades sedan på tre områden som jag fick fram från enkätsvaren och intervjuerna. Dessa tre områden betecknas här som 1) stress, 2) sammansatt betyg i NO och 3) information från lärare. Mitt resultat visar att övervägande del av eleverna i kommunen inte kände någon negativ form av stress. Det var också så att ungefär hälften av eleverna anser att sammansatt betyg är bra för deras motivation till skolarbetet, och den resterande halvan anser att det inte spelar så stor roll eller att det är bättre med separat betyg i varje NO-ämne. Det sista område som presenterades i resultatet var information från lärare. Detta behandlar elevers åsikter kring information de får från läraren om bland annat kunskapskrav. Detta varierar också mellan elever och en stor del anser att de inte får tillräckligt med information från sin lärare om vad som krävs av dem för att de ska nå sina mål, medan ungefär lika stor andel elever anser att de får den information de behöver. Jag anser att en fortsatt forskning på området behövs för att kunna jämföra kommuner och kanske se en skillnad och vad det i så fall kan bero på.

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte.....	2
1.3 Frågeställning.....	2
1.4 Centrala begrepp.....	3
1.4.1 Motivation.....	3
1.4.2 Stress.....	3
2. Litteraturoversikt.....	4
2.1 Vikten av information från lärare till elev.....	4
2.2 Betygens påverkan på elever.....	4
2.3 De sammansatta betygens betydelse för elevers resultat.....	5
3. Metod.....	6
3.1 Tillvägagångssätt.....	6
3.2 Urval.....	7
3.3 Bortfall.....	7
3.4 Tillförlitlighet.....	8
3.5 Etiska aspekter.....	8
4. Resultat.....	9
4.1 Stress.....	9
4.2 Sammansatta betyg i NO.....	12
4.3 Information från lärare.....	15
4.4 Resultatsammanfattning.....	16
5. Diskussion.....	17
5.1 Metoddiskussion.....	18
5.2 Relevans för läraryrket.....	18
5.3 Fortsatt forskning.....	18
6. Avslutande kommentar.....	19
Referenser.....	20
Bilaga 1.....	22
Bilaga 2.....	24

1. Inledning

Betyg har den senaste tiden varit en aktuell fråga i den politiska debatten om skolan, och det spekuleras om betyg från årskurs 4. Min fråga är då; hur känner eleverna inför att få betyg och hur påverkar det skolarbetet enligt dem? Kan det finnas en koppling mellan betyg och förväntningar på elever som gör att stressen ökar, eller är det endast positiva känslor som medföljer betygen? I studien valde jag att undersöka skolor i endast en kommun på grund av tidsbegränsningar. Möjligheterna att utveckla studien spekulerar jag vidare om i min diskussion om fortsatt forskning. I denna studie kommer elevers röster träda fram då det inte finns mycket av just det, framförallt inte i ämnet NO (Naturorienterade ämnen) där fokus ligger i denna undersökning.

1.1 Bakgrund

Svenska elevers resultat sjunker i de Naturorienterade ämnena. De visar dock god teoretisk kunskap. När de sedan ska utföra de praktiska uppgifterna brister elevernas kunskap (Skolverket, 2012). Därav väcktes mitt intresse för studiens ämne om elevers uppfattningar av betyg i NO-ämnena.

För att elever inte ska tappa motivationen till NO-ämnet och då också få sämre resultat hävdar Jönsson (2013) att läraren inte ska börja undervisa på för hög nivå, utan börja med grunderna så att alla elever kan följa med och få en grundlig förståelse inför framtida undervisning och användning av de kunskaper de tillgodoser sig i skolan. Vidare påpekar Jönsson (2013) att man som lärare ska vara noga med att informera om kriterier och mål för eleverna, alltså att elever och lärare gemensamt ska skapa sig en bild av vad begreppen i främst NO betyder då de ofta har olika betydelser beroende på om man använder sig av den vetenskapliga eller vardagliga förklaringen av dem. Alla har någon form av relation till exempelvis ordet energi och den relation eleverna har till energi i vardagen stämmer ofta inte överrens med den vetenskapliga innebörden av ordet menar Lundqvist (2009). Enligt Andersson (2008) är anledningen till missförstånd i den ständiga kopplingen mellan vardagen och NO-undervisningen att man behandlar vardagliga ämnen i NO-undervisningen men på en vetenskaplig nivå som då skapar dessa tillstånd av oförståelse i elevernas fall.

I lärandesituationer menar Lundqvist (2009) att det är viktigt att elever lär sig urskilja vad som är det viktiga i olika diskurser. Det handlar inte enbart handlar om att ta in faktakunskaper utan även att urskilja små men viktiga detaljer som skiljer exempelvis teorier åt. Det är alltså lärarens uppgift att tillgodose eleverna med det material och sätt att tänka som gör att de uppfattar det som vetenskapen menar är det "rätta" innehållet. Lundqvist (2009) påpekar att ett sätt att öka elevers prestationer, förståelse och kunna avgöra deras kunskaper kan vara att byta ut traditionella prov mot exempelvis muntliga samtal. Med detta menar han att alla elever inte lär på samma sätt och att den medvetenheten hos lärare måste finnas för att kunna utforma olika typer av undervisning som gynnar alla elevers lärande.

Det är därför av vikt i min studie att undersöka hur elevers motivation påverkas av betyg och framförallt blockbetyg. Dessutom hur viktigt det är att läraren är noga med sin information till eleverna och på vilket sätt de ger informationen.

En av de avgörande faktorer som utgör bakgrunden till valet att skriva om elevers upplevelse av att få betyg och hur det påverkar deras skolarbete, är för att jag inom en snar framtid kom-

mer att ställas inför undervisning och betygsättning själv och vill då kunna göra detta så bra som möjligt för eleverna. Jag vill veta hur de uppfattar betyg och vilka faktorer som påverkar dem positivt och negativt. Jag vill försöka undvika så mycket stress hos eleverna som möjligt och istället kunna göra om den stressen som eventuellt finns till motivation för att de ska vilja lära sig saker. Anledningen till att jag nämner stress är att tidningar och övrig media tagit upp detta under en lång tid. I de flesta skolor används någonting som kallas sammansatt betyg (blockbetyg) i ämnena NO och SO (Samhällsorienterade ämnen). Det jag vill undersöka är vad elever anser om att ha sammansatt betyg och om de tror att betygen och motivationen till skolarbetet skulle ändras vid ett annat betygsättningssystem (separata betyg i varje NO-ämne). Studien kommer att avgränsas så till vida att elevers syn på betyg i form av sammansatta betyg i NO (förr kallat blockbetyg) alltså ett sittbetyg av de del-ämnena som ingår i NO, och detta i relation till separata betyg i varje NO-ämne. Studien rör sig av praktiska skäl endast inom en kommun.

1.2 Syfte

Syftet med min studie är att skapa en förståelse, för mig och andra redan verksamma lärare, för hur elever uttrycker sin upplevelse av betyg. Det är också för att försöka få en inblick i vad som motiverar elever till att kämpa med sitt skolarbete.

1.3 Frågeställning

- Vilken betydelse har elevers upplevelse av betyg, och specifikt sammansatt betyg, för deras motivation till skolarbete inom NO-ämnena?

1.4 Centrala begrepp

Betyg är en summarisk bedömningsform som har som uppgift att uttrycka i vilken mån eleverna nått målen i de olika ämnena. Den betygskala som används idag är A-F där A är det högsta betyget och E det lägsta godkända betyget, medan betyget F står för underkänt (Skolverket, 2011). Med upplevelsen av betyg menar jag den känsla eleverna förknippar med betyg, alltså hur de känner sig inför betygsättning och hur de tycker att skolarbetet påverkas.

För att kunna genomföra en enkätstudie har jag studerat tidigare forskning om betyg samt också haft hypoteser om vilka faktorer som kan vara viktiga i relation till betygsättning. Mot den bakgrunden har jag använt två begrepp, motivation och stress. Självfallet utgör vart och ett av dessa begrepp ett eget forskningsfält, men här ger jag endast en kort definition av dem eftersom jag ändå inte i en enkätstudie kommer att kunna tränga bakom elevers olika tolkning av dessa begrepp.

1.4.1 Motivation

Begreppet motivation har en rad olika betydelser och meningar. Med ordet motivation menar jag i mitt arbete det som får elever att vilja lära och arbeta med skolarbetet för att det är roligt, inte för att de måste. Alltså de skäl som får elever att göra det som de gör. Gärdenfors (2010) menar att det finns både inre och yttre motivation och i denna studie undersöks mer av den yttre motivation, det vill säga de yttre faktorer som påverkar elevernas motivation till skolarbetet, exempelvis betyg. Motivation står för egenskaper som studieintresse och engagemang i skolarbetet enligt SIA-utredningen (SOU 1974:53). Enligt Lundgren & Lökholtm (2006) innebär motivation att göra om ett destruktivt beteende, som i detta fall kan röra bristande engagemang vid skolarbete på grund av exempelvis stress som orsakas av betygsättning, till ett mer konstruktivt beteende som kan vara att få eleverna förstående och skapa ett intresse för ämnet snarare än att tynga dem med tanken på att de måste prestera för att de ska få betyg.

I denna studie ser jag begreppets mångfacetterade betydelse som positivt då eleverna själva ska beskriva i öppna frågor hur betygen eventuellt motiverar dem. Att det finns fler betydelser av begreppet är alltså en fördel i denna studie, eftersom fler elever då kan koppla till dem.

1.4.2 Stress

Enligt UMO (2015) är stress bra i den mån att man skärper sig lite extra när det gäller att göra någonting fort eller om man har kort om tid. Det kan göra att eleverna blir mer fokuserade vid ett prov eller liknande situation även utanför skolan. Stress kan även dyka upp då du inte behöver utföra någonting under kort tid och blir då inte heller lika tillfällig, det kan komma i form av press eller förväntningar om hur du ska prestera eller vara som person och kan då få en negativ påverkan på ens prestation. Detta kan i sin tur orsaka problem för eleverna, exempelvis i form av att de sover dåligt, känner trötthet, får svårare att koncentrera sig eller till och med hjärklappning. Referensen som används i stycket innehåller inte en vetenskaplig definition av stress men en definition som är riktad till målgruppen av de som undersökts i studien, alltså barn och ungdomar. På detta sätt är referensen relevant för min studie då syftet är att kommunicera med elever i skolan och utifrån studien få en djupare förståelse om relationen mellan stress och betyg utifrån deras synsätt.

Stress har precis som motivation en rad olika betydelser och elever hanterar och upplever stress på olika sätt. Det som gör att jag ändå valt att använda mig av begreppet stress främst i mina intervjufrågor (men även öppna frågor i enkäten) är för att elever då får chans att beskriva just sin upplevelse av stress och hur den påverkar deras skolarbete.

2. Litteraturöversikt

I följande avsnitt presenteras tidigare forskning som behandlar de delar i studien som är framträdande och relevanta. Då det politiskt sett diskuteras om betyg och hur de anses påverka eleverna är kommande litteraturred enad om att informationen från lärare och en autentisk utgångspunkt för eleverna skapar inre motivation och det är först då elever vill lära.

2.1 Vikten av information från lärare till elev

Henry Egidius (1992) beskriver vikten av att lärare förutsätts vara medvetna om vilka målen och kunskapskraven är, och även kunna förmedla dessa till sina elever. Han påpekar även att varken lärare eller främst elever till fullo är medvetna om hur man tillgodoser sig den information som krävs för att nå målen? Vidare anser Egidius (1992) att anledningen till den bristande information som råder hos elever rörande kunskapskrav och mål i många fall beror på en oförståelse av läroplanen hos läraren. Med det menar han att eftersom läroplanen ger utrymme för tolkning och dessutom då anses svårtolkad blir uppgiften att förmedla kunskapskraven till elever en svår uppgift.

Även Davidsson, Sjögren & Werner (1995) hävdar att för att ett mål- och kunskapsrelaterat betygssystem ska fungera krävs det att läraren i sin profession ska kunna förmedla mål- och kunskapskrav på ett sätt som leder till att elever i grundskolan ska förstå. Eleverna ska då kunna nyttja informationen för att nå sina mål.

Jönsson (2013) anser att den bedömning som görs i skolan idag ofta är summativ men att den typen av bedömning sällan ger eleverna den information de behöver för att utvecklas i skolarbetet. Han menar vidare att en typ av feedback kan vara att tillgodose eleverna med den kunskap de behöver för att se sammanhanget och anledningen till behovet av kunskaperna i dagens NO-undervisning.

Lundqvist (2009) är noga med att poängtera vikten av lärarens språk till eleverna och han anser att språket är det som i första hand bygger upp NO-ämnet. Han menar också att det språk, och på det sätt vi väljer att använda språket kommer att spegla den uppfattningen och förståelsen eleverna tillgodogör sig i ämnet.

2.2 Betygens påverkan på elever

Detta forskningsfält är omfattande, men jag vill ändå spegla något av den forskning som finns inom området här. I Törnvalles (2001) studie om elevers upplevelser av bedömning på låg, mellan och högstadiet, beskrivs en nervositet bland elever redan i årskurs 2, i samband med särskilda situationer som exempelvis läxförhör. Hon märker att stress med negativ inverkan blir vanligare upp i åldrarna. Elever i årskurs 5 som deltog i undersökningen beskriver känslan inför test exempelvis som ”ont i magen”. Törnvall (2001) menar att dessa signaler bör uppmärksammas av vuxna både i hemmet och i skolan.

Törnvall (2001) påpekar med stöd i sin studie att vissa elever under högstadiet inte hittar balansen i sitt sätt att studera och presterar därför inte sitt bästa. Hon skriver även att de elever som inte kommer ifrån den negativa stresspåverkan hamnar i en ond cirkel där de presterar dåligt. En stor del av elever som deltog i undersökningen beskriver att oron inför test och för skolarbetet avtar högre upp i åldrarna. Törnvall (2001) ser dock att de elever som inte hittar balansen i skolarbetet blir lågpresterande.

Detta syns även vid en tidigare undersökning som gjorts kring betygens påverkan på elevers skolarbete, som pekar på att lågpresterande elever påverkas negativt av betyg. De ser ett lågt betyg som bevis på obegåvning och detta leder till dåligt självförtroende, istället för motivation till att utöka sina kunskaper menar Helgesson (2001, uppsats).

För att eleverna ska känna sig motiverade till skolarbetet menar Hattie (2012) att de måste känna självmotivation. Det är någonting som påverkas av både inre och yttre faktorer. Den yttre motivationen kan vara berömmelse eller bra betyg men leder ofta till ytlig inläring om den inte förs samman med inre motivation, vilket kan vara intressen. För att eleverna ska kunna lära krävs framförallt inre motivation då det utvecklar drivkraften hos elever. Arbetar man med båda dessa typer av faktorer så anser Hattie (2012) att motivationen för lärandet blir bäst.

2.3 De sammansatta betygens betydelse för elevers resultat

Den andel elever som har haft sammansatt betyg (blockbetyg) i NO respektive de elever som haft separata betyg i NO har varierat under åren men har enligt undersökningar ökat (Skolverket, 2007). År 1998 var andelen elever med sammansatt betyg lägre än elever med separat betyg i varje ämne. Det har sedan mätts år 2002 och sedan 2006 då andelen elever med sammansatt betyg var högre för varje år än de elever med separat betyg i varje ämne (Skolverket, 2007).

I Statens offentliga utredningar (SOU 2007:28) behandlas information om sammansatt betyg och där framgår hur systemet fungerar med meritvärderingen. De skriver att vid ett sammansatt betyg multipliceras värdet av betyget med antalet ämnen inom det blocket, i de samhällsorienterade ämnena ingår fyra ämnen och i de naturorienterade ämnena ingår tre ämnen. När meritvärdet av blockbetyget sedan ska räknas ut beskriver SOU (2007:28) att i exempelvis NO-blocket där tre ämnen ingår multipliceras värdet av betyget Väl Godkänt (VG = 15p) med 3 och summan blir då 45 poäng som eleven kan tillgodoräkna sig. Om man sätter det i relation till elever med separata betyg i varje NO-ämne skulle denna elev kunna få betyget VG i två av tre ämnen och betyget Mycket väl godkänt (MVG = 20p) i det tredje ämnet. Poängen som eleven då skulle kunna tillgodoräkna sig blir $15 + 15 + 20 = 50$. Alltså menar SOU (2007:28) att elever med ämneskunskaper som är lika kan få olika meritvärden beroende på betygsättningsystemet.

Utredningen (SOU 2007:28) menar vidare att elever som får sammansatt betyg i NO kan missgynnas jämfört med de elever som separata betyg i varje ämne. Enligt skollagen (SFS 1994:1194) väljer lärare själva om de ska sätta sammansatt betyg eller om det ska vara separat betyg i varje ämne.

”3§ Betyg skall sättas i grundskolans ämnen. Om undervisningen i samhällsorienterade ämnen och naturorienterade ämnen (ämnesblock) helt eller i huvudsak varit ämnesövergripande, får läraren besluta att ett sammanfattande betyg skall sättas för ämnesblocket. Om frågan om ett sammanfattande betyg skall sättas är beroende av flera lärares bedömning och lärarna inte kan enas, skall rektorn besluta i frågan” (SFS 1994:1194, kapitel 7 § 3).

3. Metod

3.1 Tillvägagångssätt

I studien utfördes dels ett fåtal kvalitativa intervjuer samt en större mängd kvantitativa enkäter innehållande både slutna och öppna frågor. De 12 korta kvalitativa intervjuerna som utfördes med elever i årskurs 6 hade primärt som funktion att hjälpa till att utforma frågorna i enkäten. Intervjuerna hade även som funktion att användas som komplement till enkätsvaren då alla svar är viktiga. Enkäten lämnades ut till elever i årskurs 6 i en grannkommun till Göteborg. Anledningen till valet att göra intervjuer först är för att frågorna i enkäten inte ska vara mina ord och tankar kring hur jag tror elever uppfattar betyg. Syftet är att de ska utformas av elevers tankar och åsikter. Bryman (2011) menar att resultatet blir mer oberoende och då kan ge ett relevant resultat som svarar på frågeställningen.

Intervjuerna gick till så att elever i en årskurs 6-klass på en innerstadsskola tillfrågades om de ville ställa upp och svara på frågor angående betyg, framförallt i NO. Detta var frivilligt och det var 12 elever som ville bidra med sina svar vilket var ungefär de antal som var planerat. Frågorna i denna intervju var 4 stycken och de handlade till en början om betyg i allmänhet. Det var öppna frågor i intervjun för att de skulle känna sig fria att svara med sina egna ord (Bryman, 2011). De fick ställa frågor om det var så att de inte förstod. Detta är en fördel med intervjuer då eleverna kan fråga tills de förstår precis vad författaren av frågan menar. Intervjuerna var ungefär 5 minuter långa och svaren antecknades under tiden för att sedan analyseras och vara till grund för utformandet av enkäten.

Tekniken som användes vid intervjuerna var att 4 frågor (se bilaga 2) ställdes till 12 frivilligt deltagande elever. En fråga i taget ställdes till eleven och de fick fritt ord att svara. Under tiden eleven svarade skrevs det svaret ner på papper och eleven fick vid ett fåtal tillfällen upprepa det svar som inte uppfattats av forskaren (det vill säga mig). Om eleven inte förstod frågan förklarades den igen för att eleven skulle få en ny chans att uppfatta den på rätt sätt. Svaren på intervjuerna analyserades sedan och blev grunden till enkäten men även en del i resultatet för att styrka enkätsvaren. Insamlandet av enkäterna var en pilotstudie jag utförde under den verksamhetsförlagda utbildningen som skulle kopplas till studien. För att se öppna respektive slutna frågor se Bilaga 1.

Vid insamlandet av enkätmaterial besöktes skolor i en grannkommun till Göteborg. Anledningen till att besöka skolorna istället för att skicka enkäterna via e-post var för att minska risken för bortfall. Enkäten består av både öppna och slutna frågor då den ska vara så informationsrik som möjligt. Enligt Bryman (2011) finns det fördelar med att ha med öppna frågor i enkäten, nämligen att respondenterna känner sig fria att svara på frågorna med sina egna ord och de kan då uttrycka sina känslor och inte bara applicera forskarens ord. Han menar också att öppna frågor lämnar utrymme för respondenten att komma med oväntade och ovanliga svar som kan bidra med någonting nytt i forskarens studie. Det finns även nackdelar med öppna frågor vilket, enligt Bryman (2011), kan vara att det tar längre tid för respondenterna att svara på frågan då de måste skriva mer än om den hade varit slutna. Vid en öppen fråga menar han att respondenten kan avskräckas ifrån att svara på frågan om det krävs ett längre eget svar. Han anser även att det finns en viss svårighet att använda öppna frågor i en enkät, då det ofta handlar om ett stort antal svar och varje öppet svar ska kodas för att kunna användas i studien. På grund av detta är de öppna frågorna relativt raka i enkäten för att inte få för mycket information som är irrelevant för studien. Under insamlandet av enkäterna samlades 154 enkätsvar in till studien.

Även slutna frågor finns i studien vilket Bryman (2011) menar är ett lättare sätt att koda svaren i en enkät då det endast kräver att respondenten ringar in den siffra som de anser stämmer överens med deras åsikt kring ämnet. Sifferskalan i enkäten är 7-1 då jag vill ha ett ojämnt antal nummer på grund av att det ska finnas ett sifferalternativ som är precis i mitten och står för ”oförändrat eller neutral”. Enkäten innehåller fler slutna frågor än öppna då Bryman (2011) menar att slutna frågor är lättare att jämföra och sammanställa än öppna och man får ett konkret svar på frågan man ställer. Tre områden behandlas i resultatet då det var dessa tre som stod ut särskilt i enkäterna och intervjuerna. Dessa områden är stress, sammansatt betyg i NO och information från lärare.

En annan viktig del i enkäten (inte under intervjuerna) var att eleverna fick ange sitt senaste NO-betyg för att synliggöra eventuella mönster mellan upplevelser av betyg hos eleverna kopplat till betygsättningen. Det var frivilligt att ange betyget och läraren i varje klass godkände den frivilliga frågan. En kategorisering gjordes och eleverna delades in i hög- och lågpresterande vilket i denna studie innebär att de eleverna med betyg C eller högre utgör de högpresterande eleverna och de eleverna med betyg D eller E utgör de lågpresterande eleverna.

I min studie har jag dels utgått ifrån min tidigare uppsats rörande betyg och bedömning (Karlsson & Löfving, 2014) och dels från andra källor som böcker och avhandlingar och sedan kopplat samman detta med det resultat jag fått fram.

3.2 Urval

Intervjuerna som utfördes var alla med elever från en klass i årskurs 6. Detta gjordes under den verksamhetsförlagda utbildningskursen och var pilotstudien som var förberedande för studien.

Enkäterna som eleverna i årskurs 6 besvarade var fler än intervjuerna som gjordes då statistik i form av cirkeldiagram skulle göras i det område som undersöktes. För att på denna korta tid kunna göra en relevant undersökning har studien ägt rum i en närliggande kommun till Göteborg. Antalet enkäter var 154 stycken och samtliga skolor låg i samma kommun, dock undersöktes inte alla skolor i den utvalda kommunen.

3.3 Bortfall

Vid intervjuerna var bortfallet inte stort då det antal intervjuer som önskades var ca 10-12. En klass besöktes och de elever som ville bidra med svar på frågorna fick göra det. Antalet intervjuer blev, när alla elever som ville delta hade deltagit, 12 stycken. En nackdel för antalet intervjuer kan vara att det var valfritt, i detta fall deltog det antal elever som krävdes för att kunna användas i mitt resultat.

Eftersom enkäterna inte skickades på mejl utan att skolorna besöktes så minskade antalet bortfall då svaren kunde samlas in direkt när de var besvarade. Ytterligare en fördel med att åka ut till skolorna och samla in enkäterna var att eleverna kunde ställa frågor som rörde enkäten, det kan vara anledningar som att de inte förstod frågorna eller undrar om de svarat på rätt sätt utifrån frågans uppbyggnad.

Det bortfall som fanns var de övriga skolor i kommunen som inte undersöktes och även tre av enkäterna som inte fylldes i korrekt. Vid intervjutillfället deltog 12 av 20 elever vilket var tillräckligt för att användas till att utforma enkäten.

3.4 Tillförlitlighet

Under studien var syftet att undersöka elevers uppfattningar av framförallt blockbetyg i NO-ämnena. Studien genomfördes dels i klasser under den verksamhetsförlagda utbildningen i form av en pilotstudie men även under besök till skolor i en kommun. Frågorna under intervjuerna och enkäterna behandlade elevers upplevelser av betygsättning kopplat till motivation, stress och sammansatt betyg. Anteckningar fördes hela tiden under intervjuerna och enkätsvaren var besvarade på rätt sätt. Jag anser därför att validiteten är god i mitt arbete.

Under intervjuerna ställdes först en öppen fråga kring elevers känslor kopplat till betygsättning och det gav dem utrymme att komma med egna tankar. Efterföljande frågor var något mer specificerade och berörde stress, det sammansatta betygets påverkan på motivationen och slutligen hur eleven upplever informationen om kunskapskraven av läraren. Då detta är de tre områden som behandlas i resultatet anser jag att arbetets metod har tillräckligt hög och tillförlitlig reabilitet. Vid intervjuerna hade en möjlighet varit att spela in och sedan transkribera varje intervju, men detta gjordes inte då tillstånd krävs och mer tid behövs. Vid denna studie då tidsbegränsning fanns valdes dock metoden att anteckna på plats under tiden. Då jag befann mig på skolorna när enkäterna fylldes i kunde elevers frågor rörande enkäten besvaras direkt och då bidra till att enkäterna är korrekt ifyllda med svar som är användbara för min studie. Områdena i enkäten är desamma som i intervjuerna med skillnaden att fler frågor besvaras. Alltså för att göra enkäten mer tillförlitlig har två frågor kring varje ämne behandlas och utöver det några få som ökar omfånget av information. Eftersom det i en enkät kan vara så att eleverna missförstår en fråga kan nästa fråga om samma ämne ändå få dem att svara på min tänkta fråga, detta medför högre reabilitet i studien.

Av 154 enkätsvar var tre av dem besvarade på fel sätt eller inte besvarade alls vilket gjorde att de räknades bort. De 151 enkätsvar som då återstod var besvarade på sådant sätt att de var användbara i min studie. Enkäten innehöll öppna och slutna frågor och var på samtliga medräknade enkäter besvarade i olika utsträckning, vissa mer utförligt än andra.

3.5 Etiska aspekter

Vid forskning finns en del etiska aspekter att ta hänsyn till. Dessa kan man hitta i Vetenskapsrådets Forskningsetiska principer (2002). Det finns fyra principer och de är följande:

Informationskravet – Jag följde detta krav genom att informera de klasser jag besökte först genom att deras lärare informerade om att jag skulle komma och vilket ämne min enkät hade. Sedan när jag var på plats så gav jag information om hur enkäten var utformad och hur man skulle svara på de olika typer av frågor som fanns med. Ytterligare information som eleverna fick av mig innan de fyllde i enkäten var att den var helt anonym och frivillig.

Nyttjandekravet – Jag var noga med att garantera både lärare och elever att jag endast kommer att använda data som samlats in till min studie och att den inte förs vidare till någon.

Samtyckeskravet – Detta krav innebär att man vid vissa tillfällen måste ha vårdnadshavares underskrift för att göra undersökningar som innefattar barn under 15 år. Det är dock anorlunda vid denna typ av undersökning då den inte var av etisk känslig karaktär och därför var lärarens godkännande det som behövdes för att utföra undersökningen.

Konfidentialitetskravet – Detta innebär att ingen information som rör skolor, elever, lärare eller andra inblandade kommer att visas för någon. För att detta krav skulle uppfyllas så har jag valt att inte använda mig av deltagarnas eller skolornas namn i studien.

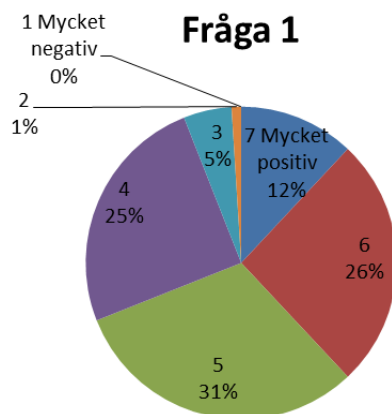
4. Resultat

I detta avsnitt presenteras resultatet från studien. Under den tid som den insamlade data analyserades och bearbetades framträdde tre större områden som studien till största del kretsar kring. Dessa tre områden presenteras nedan och innefattar stress, sammansatta betyg i NO och information från lärare. Öppna frågor och intervjuer presenteras med citat och analyser och diagrammen visar resultatet för de slutna frågorna.

4.1 Stress

När jag valde att göra en studie kring betyg utgick jag från artiklar i tidningen och nyheter i radio och på TV. Dessa handlade om att elever är mer stressade och att betyg kan vara orsaken. Det visade sig i de flesta fall, i den kommun jag valt att undersöka, vara tvärtom. Jag är medveten om att det kan variera i olika kommuner och delar av landet. Den kommun jag har valt att göra min undersökning i är en kommun där föräldrarna över lag har god ekonomi, det finns många villaområden och låg arbetslöshet. Om detta bidrar till det resultat jag fått fram kan jag inte avgöra i denna studie då den är begränsad till ett område och jag har inte någon kommun att jämföra med.

Jag gav elever en fråga om hur de kände inför att få betyg och detta besvarades dels i en enkät där de fick ringa in ett nummer mellan mycket positiv till mycket negativ (se bilaga 1). De alternativ som fanns var siffran 7 som stod för ”mycket positiv” och sedan siffrorna ner till och med 1, där nummer 1 stod för mycket negativ. Eleverna fick välja den siffra som de ansåg stämde mest in med hur det kände. Jag visar det här i ett diagram presenterat i procent.

Figur 1: Elevers svar på enkätens fråga 1: *Hur är din känsla inför att få betyg?*

Den del av eleverna som kände relativt positivt inför att få betyg var större än de som kände negativt och de som känner sig neutrala kring betygsättning tillsammans. Det är alltså ungefär 70 % av de tillfrågade eleverna i min enkät som har en positiv upplevelse och känsla kring betygsättning (elever som ringat in siffran 5, 6 eller 7). En övervägande del av de elever som är positiva till betyg är högpresterande. De elever med något lägre betyg överrepresenterade den del av diagrammet som visar på negativa känslor kopplat till betyg.

Sedan besvarades, även i mina intervjuer, frågan: *Vad får du för känslor när du tänker på betyg?* Svaren stämde överens med enkäterna till största del men det fanns även undantag då alla elever inte känner likadant. När jag gjorde mina intervjuer fick eleverna svara fritt precis hur de kände, dock kunde jag komplettera med frågor som: *Hur menar du då?* eller, *Kan du förklara mer hur du menar?* Detta ifall svaren jag fick inte var så utförligt beskrivna.

I intervjuerna fick jag svar som:

Flicka 1 årskurs 6 ” Jag blir nervös när jag tänker på betyg men glad ändå för man får se hur bra man är och om man förbättras i ämnet. Om man har ett högt betyg så slappnar man av och bara gör sitt bästa så att man inte få sämre nästa gång”.

Flicka 2 årskurs 6 ” Det är roligt och spännande att se vad man får i betyg, det kan vara lite pressande ibland men mest roligt. Och om man får lågt betyg vet man att man måste jobba hårdare till nästa gång”.

I dessa svar kan jag se en spänning hos eleverna gällande betygsättningen men som ändå positivt påverkar dem. Majoriteten av de tillfrågade eleverna instämde med ovanstående formulering, nämligen att betyg medför nervositet men ändå är roligt och utvecklande.

Det fanns även elever jag intervjuade som medgav att de känner stressrelaterade känslor kopplat till betygsättningen. Dessa elever anser att man inte borde ha betyg redan i årskurs 6 utan att det ska komma när de börjar högstadiet. Ett svar från en intervju som tyder på detta var:

Flicka 3 årskurs 6 ”Det är dåligt att få betyg för man blir väldigt stressad eftersom man alltid måste vara på topp. Jag tycker att det är för tidigt att få betyg i 6:an.

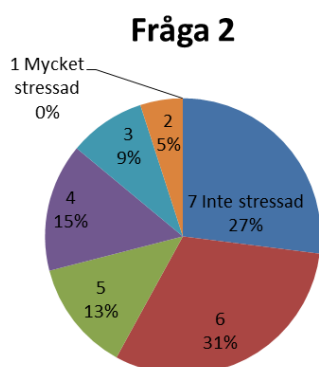
Intervjuare ”Varför tycker du att det är för tidigt att få betyg i årskurs 6? Kan du förklara mer?”.

Flicka 3 årskurs 6 Därför att det inte har någon betydelse när man går i 6:an, jag tror att det räcker att man får betyg från 7:an. Man kan förbereda sig i 6:an med att prata mycket om det och få betyg som inte ”räknas” för att komma in i hur det kommer vara i 7:an”.

De elever som upplever stor stress inför att få betyg menar att det inte har någon betydelse om man får betyg i årskurs 6. De anser att man istället borde få det i årskurs 7, eftersom det är först då kunskapskraven är kopplade till årskurs 9 slutbetyg och då har en större betydelse.

Jag ställde även, både i enkäten och i intervjuerna, en lite mer specifik fråga om stress som löd: *Känner du dig stressad inför att få betyg i NO?* De tillfrågade eleverna i kommunen visar sig vara mindre stressade än vad jag antagit och exakt vad detta beror på är svårt att säga men det jag kan se är att det finns många elever med goda kunskaper då majoriteten av eleverna är högpresterande. I de öppna frågorna beskriver de ett genuint intresse för ämnet vilket kan relateras till en mindre grad av stress.

I enkäten fick eleverna även svara på en sluten fråga som handlade om stress. Resultatet på denna fråga presenteras i procent där antalet elever som valt de olika alternativen av siffror mellan 1-7 utgör varje bit i diagrammet.

Figur 2. Elevers svar på enkätens fråga 2: *Känner du dig stressad inför att få betyg i NO?*

Med denna fråga ville jag få mer specifika svar rörande stress kopplat till betyg ur elevernas synpunkt. Även här uttrycker en stor del av eleverna en viss nervositet och stress inför att få betyg, men att det snarare övergår till en uppmuntrande känsla att de vill göra bättre ifrån sig. Detta avläses även i diagrammet ovan (fråga 2) där den större delen av elever som svarat har valt att ringa in siffran 5, 6 eller 7 som är på den positiva delen av skalan.

Under intervjuerna, då samma fråga som i enkäten ställdes, stämde svaren till stor del överens med de svar jag fått in på mina enkäter. Elever upplever stress och nervositet vid tanken på betyg men det är också roligt att få ett kvitto på det som de gjort under terminen. Nedanstående citat visar ett vanligt svar under mina intervjuer och enkäter:

Flicka 2 årskurs 6 ” Eftersom man vill prestera och få bra betyg så kan man bli lite stressad eftersom man alltid måste få bra på alla prov och sånt man gör så kan man ibland bli lite stressad, men oftast blir jag bara peppad att jobba hårdare för att få ett bra betyg”.

De elever som upplever en negativ stress, anser att betyg är en stor press då man alltid måste prestera på topp och aldrig får ha en dålig dag. De uttrycker att det är en stressfaktor att allt bedöms och sedan läggs till i betyget. Ett representativt svar ur en enkät kan se ut så här:

Pojke 1 årskurs 6 ” Jag blir väldigt stressad av att få betyg för allt man gör bedöms och räknas in i betyget och då kan man inte riktigt slappna av någon gång. Det blir så att man alltid tänker på betyg”.

Jag kan se att det är samma sätt att tänka hos eleverna i denna fråga som i den tidigare nämnda, men att en större del av dem ser stressen på ett positivt sätt snarare än en jobbig känsla.

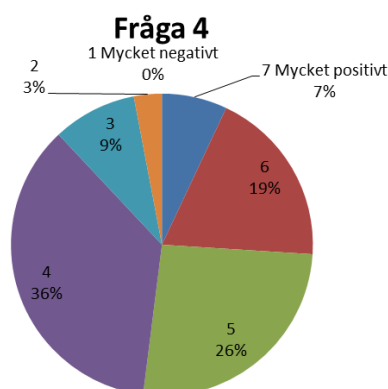
4.2 Sammansatta betyg i NO

Det andra framträdande område där jag kunde se en stor skillnad eleverna emellan i min undersökning var hur vida de ansåg att ett sammansatt betyg är positivt eller negativt. Då dels för deras betyg, men även för motivationen till skolarbetet. Samtliga elever som deltog i undersökningen, både i enkäter och i intervjuer, har sammansatt betyg i NO och det råder delade meningar om ifall att man ska ha detta eller istället borde ha separat betyg i varje NO-ämne.

Ungefär hälften av eleverna som deltog i enkätundersökningen ansåg att de blev mer motiverade av att ha ett sammansatt betyg då man "tvingas", som de uttryckte det, att kämpa hårdare i alla NO-ämnena för att få det betyg som man förtjänar. Eftersom de elever som exempelvis har A i biologi och B rent kunskapsmässigt i de övriga NO-ämnena inte kan få de A som de förtjänar i biologi så uppmuntras de att jobba hårdare och lär sig mer i de övriga NO-ämnena också för att nå ett sammansatt betyg A.

För att förtydliga varför så är det så med det nya betygssystemet är att man måste ha A i samtliga ämnen för att nå ett sammansatt betyg A. Om man skulle ha B i ett ämne så dras snittet ner till B då alla kunskapskrav för sammansatt betyg A inte är uppfyllda.

I diagrammet nedan presenteras svaren från den fråga i enkäten som lyder: "Hur påverkar den typen av betygsättning du har idag (sammansatt eller inte) din motivation till skolarbetet i NO?" Som jag beskrev ovan är det ungefär hälften av eleverna som använt sig av siffran 5 och uppåt, vilket innebär att de anser att motivationen till skolarbetet ökar vid de betygsättningssystem de har idag, medan den andra hälften av eleverna uttrycker motsatsen. I diagrammet nedan visas andelen elever i procent som svarat på de olika alternativen.

Figur 3. Elevers svar på enkätens fråga 4: Hur påverkar den typen av betygsättning du har idag (sammansatt eller inte) din motivation till skolarbetet i NO?

De högpresterande eleverna anser över lag att det antingen är bättre med sammansatt betyg för att man slipper hålla reda på fler betyg, eller att det inte spelar någon roll vilket betygsättningssystem man har så länge man får reda på vart man ligger till i de olika NO-ämnena. Exempel på detta är:

Flicka årskurs 6 med betyg A "Jag gillar att få 1 betyg i NO så att man slipper hålla reda på massa andra betyg också. Sen är det också lite skönt att inte få ett sammansatt betyg så att man vet vilken del man behöver jobba med mest".

Flicka årskurs 6 med betyg B "Jag tycker inte det spelar någon roll ifall man har samansatt betyg så länge man får reda på hur jag ligger till i de olika områdena. Jag får fortfarande reda på vad jag behöver förbättra så jag tycker det är rättvist".

Flicka årskurs 6 med betyg C ”Jag tycker att det är bra med sammansatta betyg om man ser exakt hur man ligger i varje ämne ändå. Därför måste läraren säga till mig i vilket ämne jag behöver bli bättre i för att höja mitt totala betyg. Jag tror ändå att mitt betyg skulle vara samma om vi hade betyg i varje ämne”.

Det är en del elever i intervjuerna som känner att de blir mer motiverade att arbeta hårdare i skolan av att få betyg. Dessa elever känner att det inte spelar någon större roll vilket betygsättningssystem de har utan att det är betyget generellt som motiverar dem att arbeta hårdare med sitt skolarbete. Detta gör att de på ett konkret sätt kan se hur de förbättras, alternativt se vad de behöver förbättra för att nå högre betyg. Exempel på detta från mina intervjuer är:

Flicka 2 årskurs 6 ” Jag vill ju förbättra mitt betyg från förra gången och då tycker jag att jag jobbar hårdare i NO och hoppas att det ska löna sig”.

Pojke 2 årskurs 6 ” Jag tror att stressen och pressen som finns för att få bra betyg motiverar mig i skolan att jobba hårdare”

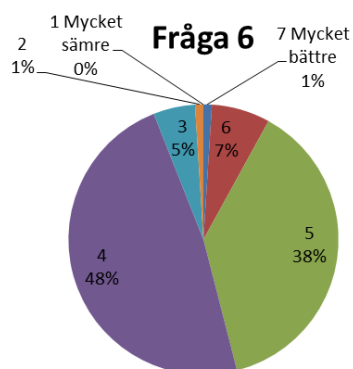
De lågpresterande eleverna i undersökningen känner till stor del det motsatta när det kommer till sammansatta betyg i NO. De tycker inte att det motiverar dem mer, snarare tvärtom. De hade hellre sett att de blev bedömda i varje NO-ämne för sig så att de kan få olika betyg i varje ämne. En anledning till detta kan vara det att om man är bra på ett ämne men sämre på de andra ämnena så dras det sammansatta betyget ner. Några av dessa elever har uttryckt sig på detta sätt i enkäterna:

Pojke årskurs 6 med betyg D ”Jag tycker det är dåligt med sammansatt betyg för att om man är jättebra på kemi men inte på biologi så kanske man bara får E när man kunnat få A i kemi”.

Flicka årskurs 6 med betyg E ”Det skulle kännas rättvisare att ha ett betyg i varje ämne för då måste man anstränga sig mer i varje område”.

Nästa fråga som behandlas i enkäten och i intervjuerna är: ”Tror du att du hade fått ett annat betyg i NO om du fick det andra betygsättningssystemet än det du har idag?” När jag frågar eleverna om de tror att deras betyg skulle förbättras eller försämrans om det bytte betygsättningssystem är de flesta eniga om att det antingen skulle förbättras något eller vara samma som förut. Det är knappt hälften av eleverna som anser att deras betyg skulle vara oförändrat och knappt hälften som tror att de skulle få något eller ganska mycket bättre betyg om de fick det motsatta betygsättningssystemet. Den sista andelen av elever tror att de skulle få ett sämre betyg om de fick separat i varje ämne. Även här fick eleverna svara på en skala mellan 7 och 1 där 7 står för mycket bättre betyg och 1 för mycket sämre betyg. Siffran fyra i denna fråga och i diagrammet visar att eleverna tror att betyget skulle vara oförändrat om de fick motsatt betygsättningssystem mot vad de har idag.

Figur 4. Elevers svar på enkätens fråga 6: Tror du att du hade fått ett annat betyg i NO om du fick det andra betygsystemet än du har idag?

Jag kan även här se ett mönster mellan de hög- och lågpresterande eleverna, dock med ett annorlunda utfall än de tidigare frågorna angivit. Här presenteras citat från de högpresterande eleverna, den andel elever som tror att betyget skulle vara oförändrat om de fick separat betyg i varje ämne. En anledning till detta är att eleverna som presterar högt i skolan vet att de skulle anstränga sig lika mycket vilket betygsättningssystem de än hade. Därför anser de att deras betyg hade varit oförändrat om de fått separata betyg i varje ämne. Exempel:

Pojke årskurs 6 med betyg B ”Jag tror att mitt betyg hade varit samma vilket sätt de än bedömde mig på för jag gör mitt bästa och därför tror jag att jag skulle få samma”.

Flicka årskurs 6 med betyg A ”Jag tror att mitt betyg inte skulle ändras eftersom att man bedömer samma sak”

Flicka årskurs 6 med betyg C ”Jag tycker att det är bra med sammansatta betyg om man ser exakt hur man ligger i varje ämne ändå. Därför måste läraren säga till mig i vilket ämne jag behöver bli bättre i för att höja mitt totala betyg. Jag tror ändå att mitt betyg skulle vara samma om vi hade betyg i varje ämne”.

De elever som tror att deras betyg skulle vara antingen lite bättre eller ganska mycket bättre om de fick separata betyg anser att det är mer rättvist att få ett betyg i varje NO-ämne. Anledningen till detta är, enligt övervägande del av de elever, att de känner sig bättre på ett ämne, exempelvis kemi, och att de då inte kan få högsta betyg i det ämnet om de har sammansatt betyg eftersom de andra ämnena drar ner snittbetyget. Eleverna anser att det alltså inte är ett rättvist betygsystem då man kan ha A i övervägande delar men har man E i ett ämne så kan man endast få betyget D. Detta är inte ett rättvist sätt att bedöma kunskaperna i NO menar eleverna som deltagit i undersökningen. Exempel från undersökningen är:

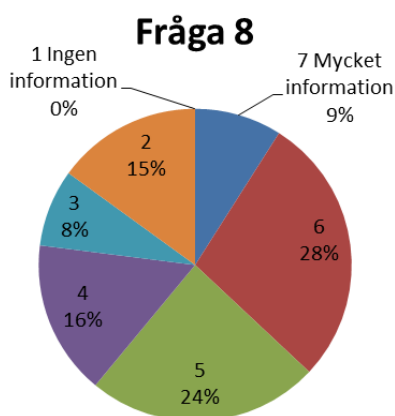
Pojke årskurs 6 med betyg D ”Jag tror att det skulle bli bättre eftersom att det är en del i NO som jag är bättre på”.

Flicka årskurs 6 med betyg E ”Jag tror att jag fick lågt sammansatt betyg för att jag inte är bra på alla delar, jag tror jag skulle få högre i enskilda”.

4.3 Information från lärare

För att behandla det tredje området i min studie så presenteras här nedan hur informationen från läraren påverkar elevens upplevelser av och innan betyget sätts. Vad är det som är viktigt och får de den information de behöver?

Det jag kan avläsa av mina svar i enkäter är att det är ungefär 40 % av de tillfrågade eleverna som anser att de får för lite eller för dålig information från läraren om vad som krävs för att de ska nå sina betygsmål. De resterande 60 % av eleverna som anser att de får information från sin lärare tycker att de ofta pratar om kunskapsmålen i skolan. De pratar då om vad de behöver göra för att de ska nå sina betyg. I diagrammet har eleverna som besvarat enkäterna fått välja en siffra på skalan 7-1 där siffran 7 står för att de får ”mycket information” och siffran 1 står för ”ingen information”.

Figur. Elevers svar på enkätens fråga 8: Hur mycket anser du att din lärare har informerat om vad som krävs av dig för att du ska nå det/de betyg som du strävar efter?

Det är många elever som svarar att om de behöver veta någonting så frågar de läraren om kunskapskraven. De anser även att de har samtal i klassen om betyg och kunskapskrav så de vet vad som förväntas av dem.

De elever som anser att de får den information de behöver på ett eller annat sätt har i enkäten kunnat svara på detta sätt:

Flicka årskurs 6 ”Jag får informationen genom att prata med min lärare när jag vill veta vad jag ska göra eller hur jag ligger till”.

Flicka årskurs 6 ”Vår lärare säger vad man ska uppnå muntligt och skriftligt. Hon har visat oss på papper men också läst vad man ska göra”.

Pojke årskurs 6 ” De säger det i ett grupprum eller när man är ensam”.

Jag tror att anledningen till detta är att de elever som frågar läraren kan ha tydligare mål som de riktar in sig på, och att de har nära till att nå det betyg de strävar mot. Dessa elever visar i stor utsträckning vara de elever som presterar bättre i skolan och verkar ha större behov av att veta vad de ska utveckla för att nå högsta betyg.

Alla elever föredrar inte att få informationen direkt av sin lärare utan det finns andra sätt de kan söka upp eller få informationen på. Det visar elevers olikheter och att betyg bör presenteras på många olika sätt för att fånga alla elevers förståelse. Exempel:

Pojke årskurs 6 ”Vi ser mycket på film vilket är ett sätt att få in mycket information, därför skulle jag vilja se en film om betyg”.

Elever som inte får den information de vill ha eller behöver uttrycker att de dels skulle vilja ha mer gemensamma pratstunder med lärare och elever, men även att de får reda på varför de ska förbättra vissa områden för att få ett bättre betyg. Exempel på vad elever uttryckt i enkäter och intervjuer kan vara:

Flicka årskurs 6 ur en intervju ” Jag skulle vilja ta en hel lektion till att bara prata om betyg och sånt”.

Pojke årskurs 6 ur enkät ” Jag skulle vilja veta vad jag kan göra så jag höjer mig. Jag tror at jag bara har fått höra det max 1 gång”.

Flicka årskurs 6 ur enkät ” Lite vad jag ska jobba på. Jag skulle vilja har lite mer info om varför och vad man ska förbättra”.

Min sista fråga i enkäten var: *Känner du att det finns någonting du vill tillägga?* På denna fråga fick jag endast ett svar från en flicka i årskurs 6. Hon ansåg att den information hon fick när hon fick sitt betyg inte var fullständig utan att hon saknade information om hur hon låg till i de olika delarna i NO. Hon kände att hon ville ha den informationen så hon kunde ta ställning för att förbättra sitt betyg till nästa gång. Detta är en punkt som måste uppmärksammas vid sammansatta betyg eftersom eleverna högre upp i åldrarna sedan ska få separata betyg i varje NO-ämne och då måste veta att de ligger i fas lika bra i exempelvis biologi som fysik.

4.4 Resultatsammanfattning

Under bearbetningen med att sammanställa resultatet har syftet med studien uppnåtts. Ur resultatet framkom tre områden som blivit underrubrikerna till studien. Dessa tre visar på ett mönster där hög- och lågpresterande elever tänker och upplever olika vid betygsättningen och även inför den. Betygen påverkar dem olika i skolarbetet och de högpresterande eleverna visar sig bli mer motiverade av betyg än vad de lågpresterande eleverna blir.

Med stöd i mitt resultat är en av de viktigaste delarna i skolan att lärare ger eleverna rätt information om kunskapskrav och resultat och på rätt sätt för att de ska bli motiverade.

5. Diskussion

Under den tid jag analyserade det resultat jag samlat in, insåg jag att en stor del av eleverna i den undersökta kommunen inte är stressade av betyg utan att de i stället känner en glädje och sporrande känsla av det. Jag antog, innan jag påbörjade denna studie, att betyg var en stor bov till att ungdomar idag är mer stressade än förr eftersom det diskuteras mycket i media.

Resultatet av denna studie visar att de elever som blivit intervjuade och fyllt i min enkät har olika tankar vad gäller upplevelsen av betyg. I den kommun jag valt att göra undersökningen upplever eleverna överlag inte mycket stress inför att få betyg i NO. En anledning enligt eleverna är att lärarna varit duktiga på att informera vad som krävs av dem för att de ska nå de mål och det betyg som de strävar efter. Denna information menar även Lundqvist (2009), är något av det viktigaste redskap en lärare kan ge till sina elever för att de ska känna sig trygga och bli målmedvetna under sin skolgång och inför betygssättningen. Vidare menar också Egidius (1992) & Davidsson, Sjögren och Werner (1995) att det förutsätts att läraren informerar eleverna om vilka krav som finns på dem, och även hur de ska gå tillväga för att nå dem, för att ett mål- och kunskapsrelaterat betygssystem som vi har idag ska kunna fungera. Jönsson (2013) menar att det är viktigt att informera eleverna om mål och kriterier så att lärare och elev tillsammans kan skapa sig en bild över hur deras skolgång ska se ut. Det som en del elever i undersökningen skriver är att de inte får feedback i varje NO-ämne utan en sammanslagen feedback i ämnet NO. Jönsson (2013) menar att mycket av den bedömningen som utförs i skolan idag är summativ och ger inte eleverna den information de behöver för att kunna utveckla sina kunskaper utan det framgår bara hur det ligger till. Detta var ett problem, antydde en del av eleverna i undersökningen, med det sammansatta betyget då de kände att de bara fick ett betyg i NO men inte visste i vilket ämne som de var sämre eller bättre i.

Min studie visar att bland de medverkande eleverna är de högpresterande eleverna mer motiverade till skolarbetet på grund av betygen och de känner att det är roligt att kämpa för ett högre betyg. De lågpresterande eleverna som medverkade i undersökningen känner sig inte lika motiverade på grund av betyg utan känner att de blir lite stressade och anser att det påverkar deras motivation negativt när de får ett lågt betyg. Detta visas även i en tidigare undersökning som gjorts i en uppsats av Helgesson (2001) då de elever som fick ett lägre betyg såg det som ett kvitto på att de var obegåvade och detta påverkade deras motivation negativt. En undersökning av Törnvall (2001), stämmer överrens med den undersökning Helgesson (2001) har gjort, där hon beskriver att vissa elever har svårt att hitta balansen i skolarbetet som gör att oron och stressen minskar. Däremot de elever som presterar högre, precis som de elever i min undersökning, blir mer motivation till skolarbetet när de får betyg eftersom de har någonting att kämpa för vilket Hattie (2012) anser är den inre motivationen.

Det förekommer olika åsikter bland eleverna i studien angående hur det sammansatta betyget påverkar deras motivation till skolarbetet. En del av eleverna anser att de hade motiverats mer vid separata betyg i varje ämne då de känner att de kan få högsta betyg i ett ämne men kanske inte i de resterande. Det beror enligt dessa elever på att de är mer intresserade av exempelvis Biologi och hade motiverats mer om de fick chansen att få högsta betyg i det ämnet utan att få det i de andra ämnena. Hattie (2012) menar att detta är självmotivation och det innebär att intresset till ämnet snarare än betyget i sig motiverar eleverna att kämpa för ett högt betyg. De elever i studien som känner motsatsen till detta, nämligen att ett sammansatt betyg motiverar dem, har som argument att eftersom man måste ha högsta betyg i alla delar i alla ämnen så kämpar man hårdare i samtliga ämnen och får då ett intresse när man märker att kunskaperna ökar.

Elevernas svar på frågan om de anser att blockbetyg är en rättvis bedömning så finns även här olika svar till vilket betygsättningssystem de fördrar och varför de gör det. Vid sammansatt betyg så måste betyg A uppnås i samtliga ämnen för att ett sammansatt betyg ska bli betyget A. De elever som anser att det sammansatta betyget inte är ett rättvist system argumenterar för att de har ett större intresse och känner sig bättre på ett ämne men kan då inte uppnå det högsta betyget på grund av en svårighet i något av de andra ämnena. Det finns även elever som svarat på enkäten som anser att det är ett rättvist bedömningsätt med sammansatt betyg då de tror att de skulle få samma betyg även om det var separata betyg. Ett annat argument för att sammansatta betyg är bra är för att de slipper få många betyg att hålla ordning på. En del elever känner ändå att de får bedömning i varje del och information om hur de ska göra för att förbättra sina kunskaper inom de olika delarna för att det sammansatta betyget ska bli bättre.

5.1 Metoddiskussion

Under arbetet med studien har de metodval som gjorts varit väl fungerande. Arbetet med intervjuer inför enkäterna vad en förhoppning om ett mer tillförlitligt resultat vilket det blev, då intervjuerna båda utformade enkäten och sedan styrkte upp svaren i resultatet. En kritisk aspekt att ta hänsyn till är elevernas ärlighet mot studien. Eftersom eleverna skulle besvara enkäterna under mitt besök kan de ha en missvisande bild då elever kan ha valt att inte visa osäkerhet och därför ställt sig positiva till betyg. För att försöka förhindra detta var beskrivningen som eleverna fick innan de skulle svara på enkäten att den är helt anonym. För att förbättra studien hade fler elever kunnat intervjuas och alla skolor i kommunen kunde fått enkäten men i brist av tid så hanns detta inte med. Detta diskuteras vidare i ”fortsatt forskning”. Vid insamlingen av den mängd enkäter blev analysen av data omfattande och en nackdel var att det tog lång tid att analysera och koda allt som samlats in. När detta var gjort blev resultatet så pass omfattande att man kunde se mönster mellan olika grupper av elever vilket var målen med studien.

5.2 Relevans för läraryrket

Jag anser att en studie som behandlar detta ämne är relevant för lärare att ta del av då det kan hjälpa till att forma en mer rättvis och gynnande undervisning för alla elever. All medvetenhet kring elevers upplevelser av skolan och dess innehåll anser jag kan hjälpa läraren att utveckla sig själv och sitt sätt att undervisa.

Studien visar att lärare inte alltid ser vikten av att ge eleverna mycket information om betyg. Dock påverkar bristen av information från lärare eleverna i stor utsträckning, då de känner att de inte vet vad som förväntas av dem eller hur de ska gå vidare för att nå sina mål. Det visar sig även i studien att rikligt med information kring kursplaner och lärandemål höjer elevernas motivation till skolarbetet då de ser vad som väntas av dem och då kan lägga upp planeringen av skolarbetet på ett tydligare sätt. En annan viktig del är att uppmärksamma de elever som inte uppfattar informationen vid samtal med läraren utan behöver en annan form av information, ett exempel kan vara det jag presenterat i mitt resultat att det finns elever som skulle vilja ha information om betyg från en film. Det visar elevers olikheter och vikten av att läraren undervisar mångsidigt.

5.3 Fortsatt forskning

Vid vidare forskning inom ämnet ser jag att man kan utvidga studien inom genom att undersöka fler områden. Jag anser då att man kan besvara en fråga om de socioekonomiska skillnader som finns i Sverige kan ha en betydande roll på hur elever uppfattar upplevelsen av betyg och hur de anser att det motiverar dem till att genomföra sitt skolarbete. I mitt fall med kort om tid har jag valt att endast hålla mig till en kommun men detta bör absolut utvidgas för att få en enhetlig bild med hur Sveriges elever ser på betyg i dagens samhälle. Det är ett viktigt

ämne som bör uppmärksammas av både lärare och föräldrar för att göra elevernas skolgång till den bästa möjliga. För att göra detta måste forskning inom ämnet utföras, särskilt inom de ämnen där sammansatta betyg sätts då det inte blir en rättvis bedömning av våra elever när vi har olika system. Det finns fördelar med båda sätten att sätta betyg men för att eleven ska bedömas så lika som möjligt bör betygssättningen ske på samma sätt vilken skola man än går i.

Betygsätts eleverna på lika villkor vid sammansatta betyg i NO som vid separata betyg i varje NO-ämne? Det kan jag inte visa i min undersökning då samtliga elever som deltog har sammansatta betyg. Dock vid fortsatt forskning inom området tror jag man skulle kunna se någon form av skillnad mellan de elever som får sammansatt betyg i NO och de elever som har separat betyg i varje NO-ämne.

6. Avslutande kommentar

I samhället diskuteras flitigt betygens inverkan på elever och när de ska börja få betyg. Dock saknas elevröster och i min studie har jag låtit just detta träda fram. Det jag ofta hör i media är att elever är mer stressade än någonsin över skolan och att betyg kan vara en stor orsak. Jag valde därför, dels för min egen lärdom skull men även för andra verksamma lärares skull, att låta eleverna säga sitt kring hur de upplever betyg. Min avsmalning till sammansatta betygs påverkan på elever ur deras synpunkt valde jag dels för att jag ska undervisa i NO men även för att det kan vara en orättvisa i att skolorna själva får välja om de vill använda sammansatta betyg eller separata betyg i varje NO-ämne. Samtliga elever ska ha rätt till lika skolgång och när bedömningen sker på olika sätt kanske inte eleverna bedöms på lika villkor. Eleverna i undersökningen höll till viss del med mig och det var det jag antog skulle vara fallet. Det som överraskade var att stressen bland dessa elever inte alls var så stor som jag först antagit. Eleverna kände i stor utsträckning precis tvärtom vad jag har hört innan. Det finns en glädje och spänning bland dem när de ska få betyg och skolarbetet motiveras av någonting att kämpa för. Jag skulle vilja undersöka vidare ifall det är likadant i alla kommuner i Sverige men i denna studie fick tiden begränsa det till endast en kommun.

Referenser

- Andersson, B. (2008). *Grundskolans naturvetenskap: helhetssyn, innehåll och progression*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2.,[rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Davidsson, L., Sjögren, B., & Werner, L. (1995). *Betyg*. Stockholm: Fritzes Förlag.
- Egidius, H. (1992). *Betygsättning och utvärdering i skola och utbildning*. Stockholm: Henry Egidius och Gleerups.
- Gärdenfors, P. (2010). *Lusten att förstå: om lärande på människans villkor*. (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Hattie, J. (2012). *Synligt lärande för lärare*. Stockholm: Natur & kultur.
- Jönsson, A. (2013). *Lärande bedömning*. Johanneshov: TPB.
- Lundgren, M., & Lökholt, K. (2006). *Motivationshöjande samtal i skolan: att motivera och arbeta med elevers förändring*. (uppl 1). Lund: Studentlitteratur.
- Lundqvist, E. (2009). *Undervisningssätt, lärande och socialisation: analyser av lärarens riktningssgivare och elevers meningsskapande i NO-undervisning*. (Doktorsavhandling). Uppsala: Uppsala universitet, 2009.
- Skolverket. (2007). *Barn, elever och personal – Riksnivå: Sveriges offentliga statistik om förskoleverksamhet, skolbarnomsorg, skola och vuxenutbildning. Del 2, 2007*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2012). *PISA 2012*. Hämtad 2015-04-14, från <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/internationella-studier/pisa/kraftig-forsamring-i-pisa-1.167616>
- Törnvall, M. (2001). *Uppfattningar och upplevelser av bedömning i grundskolan*. (Doktorsavhandling). Malmö: Institutionen för pedagogik.
- SFS 1994:1194. *Grundskoleförordningen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SOU 1974:53. *Skolans arbetsmiljö. Betänkande av utredningen om skolans inre arbete*. Utbildningsdepartementet. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.
- SOU 2007:28. *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan: förslag till nytt mål- och uppföljningssystem*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.
- UMO. (2015). *Stress*. Hämtad 2015-04-14, från <http://www.umo.se/Att-ma-daligt/Stress/>
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2015-05-20, från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Opublicerade arbeten

Helgesson, C. (2001). *Betygens påverkan på lärarens sätt att arbeta*. Linköpings Universitet.

Karlsson, A., & Löfving, L. (2014) *Betygens påverkan på elevers och lärares motivation*. Göteborgs Universitet.

Bilaga 1

Enkät om betyg

Kön: Flicka Pojke

Ditt/Dina senaste betyg i NO:

1. Hur är din känsla inför att få betyg i NO? Ringa in den siffra du anser stämmer in mest med hur du känner?

Mycket Positiv   7   6   5   4   3   2   1   Mycket negativ

2. Känner du dig stressad inför att få betyg i NO? Ringa in den siffra du anser stämmer in mest med hur du känner?

Inte stressad   7   6   5   4   3   2   1   Mycket stressad

3. Får du ett sammansatt betyg i NO-ämnena?   JA   NEJ

4. Hur påverkar den typen av betygsättning du har idag (sammansatt eller inte) din motivation till skolarbetet i NO? Ringa in den siffra du anser stämmer in mest med hur du känner.

Mycket Positivt   7   6   5   4   3   2   1   Mycket negativt

5. På vilket sätt skulle du beskriva upplevelsen av sammansatt betyg eller inte sammansatt betyg i NO? Känner du att det blir en rättvis bedömning? Skriv fritt i rutan.

6. Tror du att du hade fått ett annat betyg i NO om du fick det andra betygsättningssystemet än det du har idag? Ringa in den siffra du anser stämmer mest in med vad du känner. Siffran 4 innebär oförändrat betyg.

Mycket bättre   7   6   5   4   3   2   1   Mycket sämre

7. Om du tror att ditt/dina betyg skulle ändras om du fick det andra betygsättningssystemet än det du har idag, på vilket sätt blir det då bättre eller sämre? Skriv fritt i rutan.

8. Hur mycket anser du att din lärare har informerat om vad som krävs av dig för att du ska nå det/de betyg som du strävar efter? Ringa in den siffra du anser stämmer mest in med vad du känner.

Mycket information   7   6   5   4   3   2   1   Ingen information

---

9. På vilket sätt får du denna betygsinformation? Om du saknar information, hur skulle du vilja få informationen? Skriv fritt i rutan.

10. Känner du att de finns någonting du vill tillägga kring ämnet på enkäten så skriv gärna det här.

Bilaga 2

Intervjufrågor

1. Vad får du för känslor när du tänker på betyg i NO?
2. Känner du dig stressad inför att få betyg i NO.
3. Hur påverkar den typen av betygssättning du har idag (sammansatt eller inte) din motivation till skolarbetet i NO?
4. Har din lärare informerat tillräckligt mycket om vad som krävs av dig för att du ska nå det betyg du strävar efter?